

УДК 378.147

**ПОЗААУДИТОРНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК РЕСУРС ФОРМУВАННЯ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНЬОЇ ГАЛУЗІ**

Созикіна Г.С.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

В наш час більшість студентів недостатньо орієнтуються в знаннях та вміннях, які є складниками соціальної відповідальності майбутніх фахівців. Самі студенти пояснюють це тим, що питанню формування в них соціальної відповідальності не приділяється необхідної уваги ані під час вивчення спеціальних дисциплін, ані під час позааудиторної діяльності. Крім того, як було з'ясовано під час бесід та спостережень, в ЗВО ще не приділяють належної уваги пошуку ефективних шляхів і засобів формування соціальної відповідальності фахівців галузі.

Отже, майбутні інженери не мають чіткого розуміння суті зазначеного особистісного утворення, а наведені факти дають підстави свідчити, що досить значна кількість студентів не мають стійкої соціальної позиції, соціально неактивні, аполітичні, байдужі, заглиблені лише у власні проблеми. Усе це неприпустимо для сучасного фахівця, особливо для такого, який займається вирішенням вкрай важливих для країни проблем автомобільно-дорожньої галузі, зокрема будівництвом доріг.

Одним з ресурсів формування соціальної відповідальності може виступати позааудиторна діяльність, під час якої студенти з цікавістю долучаються до виконання завдань з висловлення думок і пропозицій щодо покращення роботи в університеті, жваво й емоційно беруть участь у дискусіях на різні теми громадянського, соціально-політичного порядку, розмірковують про майбутнє нашої держави.

Крім того, основною одиницею діяльності студентів є вчинок [1], за допомогою якого майбутній фахівець не тільки виконує предметні дії

відповідно до вимог і норм професії, а й отримує моральний досвід, оскільки діє відповідно до норм відносин, прийнятих в даному суспільстві і в даному професійному співтоваристві. Людина здійснює вчинки в певних ситуаціях. Соціальна відповідальність особистості також формується у великій різноманітності ситуацій, пов'язаних з працею, навчанням, громадською діяльністю, на її розвиток впливають оцінки оточуючих, морально-психологічна атмосфера в трудовому колективі, організація побуту, дозволя [2].

Позааудиторні види діяльності дають можливість студентам самостійно обирати зміст, вид і форму справ і доручень, для виконання яких необхідний різний рівень виявлення соціальної активності, самостійності, ініціювання способів виконання завдань, вольових якостей тощо. Наприклад, для студентів можна організовувати: проблемні бесіди, бесіди-роздуми, міні-дискусії («Соціальна місія інженера в сучасному суспільстві», «Соціальна позиція та продуктивність діяльності інженера», «Роздуми про себе у своїй професії» тощо); створювати виховні ситуації різних типів (ситуації морального вибору, прийняття відповідальних рішень; конфліктостворювальні ситуації з моральними колізіями; ситуації опанування новими способами діяльності), які є фундаментом для формування соціальної відповідальності; створювати ситуації, які спонукають студентів до відповідального ставлення до колективної справи, переживання за її результати (ситуації допомоги й взаємодопомоги; ситуації співпереживання за успіх загальної справи, змагання й суперництва; ситуації підпорядкування та інші).

Як доведено освітньою практикою, ефективним засобом створення суб'єктивних ситуацій, що спонукають студентів до прояву відповідального ставлення до навчальних і навчально-професійних завдань у різних видах професійної підготовки, є навчально-ділові ігри.

Участь студентів у студентському самоврядуванні також сприяє вихованню духовно-моральної, професійно-трудової та громадянської

культури студентів, що характеризують соціальну відповідальність. Студентам можна запропонувати обговорити, яку роль вони можуть зіграти в організації життєдіяльності університету, яку відповідальність можуть покласти на себе, вступаючи до органів самоврядування. Студенти зазвичай висловлюють бажання бути відповідальними за культурно-масові заходи, організацію здорового способу життя студентської молоді, організацію цікавих справ тощо.

Серед інших найбільш популярних заходів позааудиторної діяльності, спрямованих на формування соціальної відповідальності, можуть бути наступні: зустріч студентів з нагоди річниці пам'яті трагедії на Чорнобильській атомній електростанції з її ліквідаторами, організація і проведення «Ярмарки вакансій», презентація програми «Work and Travel» та інших програм студентського обміну, День донора, організація відвідування музеїв і театрів, відвідування меморіалів пам'яті загиблим у Другій світовій війні, на Чорнобильській атомній електростанції та жертвам Голодомору тощо.

Отже, формування відповідального ставлення майбутніх інженерів до виконання своїх обов'язків може відбуватися під час національно-патріотичної, науково-дослідної, культурно-масової роботи, застосування ситуацій включення в реальні професійно-трудові відносини, участі у конкурсах, виставках, презентаціях, регулярних практик на виробництві, стажування тощо.

Література:

1. Вербицкий А.А. Новая образовательная парадигма и контекстное обучение. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 1999. 75 с.
2. Петрушко И.Н. Внутренняя и внешняя среда организации. Социальная ответственность. М., 2004.